

פתרון הבחינה

בתנ"ך

קיץ תשפ"ו, 2026, שאלון: 1262

מוגש ע"י דליה שטיפמן ואורי כפיר מורות לתנ"ך של בית הספר "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון לשאלון.

2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות (80 נקודות)

הנבחנים נדרשו לענות על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה - 40 נקודות): בכל אחת מהשאלות שנבחרו סעיף א' (חובה) (25 נקודות), ויש לבחור אחד מהסעיפים ב-ג (לכל סעיף - 15 נקודות).

שאלה 1

סעיף א' (חובה)

(1) אלוהים יוצר סדר בבריאה (על התלמיד לבסס את הקביעה על שתי דוגמאות והסבר):

- ה' מבדיל בין החושך לאור, יוצר זמן לאור- יום, וזמן לחושך – לילה: "...ויבדל אלהים בין האור ובין החשך ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה".
- ה' יוצר ימים שונים: "ויהי ערב ויהי בקר יום..."
- ה' מבדיל בין המים שמתחת לרקיע ובין המים שמעל לרקיע: "ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע."
- ה' מצווה על המים הנמצאים על פני כל הארץ, להיאסף למקום אחד ולחשוף את היבשה: "ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה".

- ה' קובע את המאורות בשמים, כדי שיאירו בשעות שונות של היום: "ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה..." **או:** "את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה"
  - ה' יוצר את בעלי החיים השונים בהתאם למקום מחייתם: "ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים".
- תיתכנה דוגמאות נוספות.

(2) דוגמאות לאמצעים ספרותיים הבונים את הסדר בסיפור הבריאה (על התלמיד להביא שתי דוגמאות והסבר):

- ביטוי חוזר: "ויהי ערב ויהי בקר יום..." – באמצעות הביטוי הזה אני למדים על סדר בבריאה, בכל יום נברא נדבך נוסף.
  - הדרגתיות – בשלושת הימים הראשונים ה' קובע את הבסיס בעולם: אור-חושך, ים-יבשה, ובשלושת הימים האחרונים, ה' יוצר את הפרטים הממלאים את העולם: צמחייה על היבשה, חיות מים בימים, עופות בשמיים, בעלי חיים על פני האדמה.
  - שורש מנחה ב.ר.א – מעיד על כך שה' לבדו ברא את העולם וקבע את הסדר בו.
- תיתכנה תשובות נוספות.

סעיף ב'

(1) תפקידים של המאורות (על התלמיד לציין שניים ולהסבירם):

- להבדיל בין היום ובין הלילה – ליצור הפרדה בין שעות היממה השונות.
- לאתות – לסימנים בשמיים, לסמן את ארבע כיווני הרוח.
- למועדים – לקביעת זמנים מיוחדים (עונות השנה, חגים...)
- ללוח השנה – ליצירת סדר של ימים ושנים.
- להפיץ אור על הארץ

(2) תיאור בריאת המאורות בבראשית פרק א' מנוגד לתפיסה של המזרח הקדום, שלפיה המאורות נחשבו לאלים. על פי המתואר בפרק, ה' יצר את המאורות ואף קבע את תפקידם בשמיים, מה שמעיד על היותם משוללי כוחות אלוהיים. לביסוס: "ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתות ולמועדים ולימים ושנים".

סעיף ג'

(1) בפסוקים כ"ט- ל' עולה תיאור של עולם הרמוני, ההרמוניה באה לידי ביטוי בהיתר אכילה שמעניק ה' לכל הברואים בעולם. ה' מצווה על האדם ועל כל בעלי החיים, לאכול מן הצומח בלבד, כלומר אין טורפים ואין נטרפים, אף אחד אינו נמצא בסכנה להיטרף. **לביסוס: "ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ... ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה אץ כל ירק עשב לאכלה".**

(2) התיאור מישעיה פרק י"א, עולה בקנה אחד עם התיאור מבראשית פרק א', כי בשני המקורות יש תיאור של הרמוניה בטבע בין בעלי החיים, אין טורפים ואין נטרפים וכולם חיים בשלום יחדיו. **לביסוס: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ" **או:** "ועגל וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בס" **או:** "ופרה ודב תרעינה, יחדו ירבצו ילדיהן" **או:** "ואריה כבקר יאכל תבן".**

לעומת זאת, התיאור בבראשית פרק ט' מנוגד למתואר בבראשית פרק א'. בבראשית פרק ט', ה' מתיר לבני האדם לאכול בעלי חיים. אין עוד הרמוניה בטבע, מעתה יש טורפים ונטרפים. **לביסוס:** "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל".

שאלה 2

סעיף א' (חובה)

- (1) התוכנית של בני האדם: לבנות עיר ומגדל שראשו יגיע לשמים. מטרת התוכנית: להנציח את שמם לדורות הבאים.
- (2) שתי פעולות שה' עושה כדי למנוע את מימוש התוכנית של בני האדם:
  - ה' מבלבל את שפתם של בני האדם ויוצר שפות שונות, כדי שלא יבינו זה את זה. חוסר ההבנה וחוסר התקשורת ביניהם, מונע מהם להמשיך ולבנות יחדיו.
  - ה' מפזר את בני האדם על פני כל הארץ. ומאחר ואינם נמצאים עוד יחדיו, הם אינם יכולים להמשיך בבנייה.

סעיף ב'

- (1) בראשית פרק י"א פסוק ד': הדובר המזכיר עשיית שם: בני האדם. משמעות עשיית השם בקטע זה: להנציח שמם לדורות הבאים, להותיר אחריהם חותם, יצירה מפוארת שתישאר לעתיד ותנציח את פועלם וקיומם. שמואל ב' פרק ז', פסוקים ח'-ט': הדובר המזכיר עשיית שם: ה'. משמעות עשיית השם בקטע זה: לפאר את שמו של דוד המלך, בזכות ניצחונות על אויביו שה' יעניק לו.
- (2) אני מסכימה עם הקביעה שעל פי המשמעות של עשיית שם בבראשית פרק י"א, בני האדם מוצגים באופן שלילי. בני האדם רוצים להנציח את שמם מתוך גאווה, שיזכרו אותם בדורות הבאים: "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם...". תיתכן תשובה אחרת.

סעיף ג'

- (1) קושי תיאולוגי בפסוק ה': כיצד ייתכן שה' יורד אל הארץ כדי לבדוק את מעשי בני האדם והרי הוא יודע הכל?
- (2) המסר החינוכי לפי פירוש רש"י: פסוק זה נועד ללמד את השופטים האנושיים שלא לפסוק בדין, מבלי לראות ולבדוק את העובדות/ראיות בעצמם. אם ה' עצמו טורח לבוא ולבדוק את מעשי בני האדם לפני שהוא שופט אותם, על אחת כמה וכמה על בני האדם לעשות זאת.

פרק שני – נושאי הבחירה (20 נקודות)

הנבחנים נדרשו לענות על אחת מתוך השאלות 3-4 (לכל שאלה – 20 נקודות)

על אהבה וחסד

שאלה 3

סעיף א'

- (1) שלושה תחומי עיסוק שונים של אשת החיל:
  - מסחר, האישה כמו אוניות מסחר המביאות מוצרים ממקומות רחוקים: "הייתה כאוניות סוחר, ממרחק תביא לחמה"
  - מלאכת יד, האישה אוספת צמר ופשתים ואורגת בדים: "דרשה צמר ופשתים, ותעש בחפץ כפיה"
  - חקלאות, האישה נטעה כרם: "מפרי כפיה נטעה כרם"
  - אריגה, האישה אורגת בדים: "ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך"
- (2) הכותב בחר להזכיר קביעה זו לקראת סוף המזמור, מכיון שאין זה העיקר אצל האישה. אישה ראויה לתשבוחות והלל על היותה יראת שמיים ולא בשל המראה החיצוני שלה.

סעיף ב'

(1) בעז מכנה את רות "אשת חיל" לא רק בשל תכונה בודדת, אלא כסיכום של רצף מעשים והתנהגות מופתית שהוכיחו את אופייה המיוחד. לפי פרק ב', בעז מכנה אותה כך בגלל דאגתה לחמותה נעמי וחריצותה הרבה (לקט בשדה). בעז מתפעל מכך שהיא עזבה את כל המוכר לה והלכה אל עם שלא הכירה בעבר, רק כדי לתמוך בנעמי.

(2) על פי רות פרק ב'- לאחר שבועז פונה אל רות ומאפשר לה להמשיך ללקט בשדה שלו רות מודה לו ומשתחוה בפניו. רות מבינה היטב את מעמדה הנמוך ואת מעמדו של בעז ולכן פועלת בחכמה ובנימוס.

על פי רות פרק ג'- כאשר בעז מתעורר בגורן ורואה את רות למרגלותיו רות עונה לו "אנוכי רות אמתך, ופרשת כנפך אל אמתך כי גואל אתה", רות כאישה, לא יכלה "לדרוש" נישואין רשמיים מאיש מכובד ועשיר כמו בעז. בחוכמתה, היא יוצרת סיטואציה שבה היא מציעה את עצמה, אך מנסחת זאת בצורה שקוראת לבעז לנהוג כגבר אצילי ומגן, ובכך היא גורמת לו להרגיש שהוא זה שמבצע מעשה חסד גדול.

בין שאול לדוד

שאלה 4

סעיף א'

המניע של דוד היה השגת תועלת אישית, דוד שאם הוא ירצח את המלך המכהן במערה הוא עלול להיחשב כבוגד ולהיחשב כאדם שאינו מתאים למלוך. כנף המעיל תהיה לו כעדות לכך שהיה יכול פגוע בשאול אך נמנע מכך. לביסוס: "ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי כי בכרתי את כנף מעיך ולא הרגתיך כי אין בידי רעה ופשע".

או: דוד רוצה להוכיח שאין בכוונתו להרע לשאול, אלא שאול הוא זה הרודף אותו ללא סיבה מוצדקת: "... ולא חטאתי לך ואתה צדה את נפשי לקחתה".

סעיף ב'

המניע של דוד היה מוסרי, דוד מונע מאנשיו לפגוע בשאול למרות שהם חושבים שזוהי הזדמנות טובה דוד מונע מהם לפגוע בשאול בכך שאומר שהפגיעה בשאול היא חילול רצון ה'. לביסוס: "ויאמר לאנשיו חלילה לי מה' אם אעשה את הדבר הזה לאדני למשיח ה' לשלח ידי בו כי הוא משיח ה'. וישע דוד את אנשיו בדברים ולא נתנם לקום אל שאול...".